

## La Buna Vestire a Maicii Domnului

1. Proorocul alcătuitor al *Psalmlor*, numărând cu grijă chipurile făpturii zidite și contemplând înțelepciunea lui Dumnezeu din ea, s-a minunat nespus de mult și, în vreme ce scria, a strigat: „Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut!” [*Psalmi* 103, 25]. Mie, acum, ce cuvântare mi-ar fi pe potrivă spre a încerca să vestesc, după puterea mea, ca într-un imn, venirea și arătarea cu trupul a Cuvântului Care pe toate le-a zidit? Dacă făpturile se arată pline de minunăție, iar trecerea de la neființă la ființă este un fapt dumnezeiesc și demn de nenumărate laude, fapt cu atât mai minunat, și mai dumnezeiesc, și mai vrednic de laudele noastre este ca Dumnezeu să devină una dintre făpturi – Dumnezeu, sau, mai bine zis, Dumnezeul cel adevărat. Ba mai mult, El devine firea noastră, în vreme ce aceasta n-a putut sau n-a vrut să se păzească pe sine în acea stare în care dintâi fusese adusă la existență la existență, ajungând ea până acolo încât să fie alungată în cele mai de jos ale pământului. Căci este un lucru mare și dumnezeiesc, cu neputință de rostit și de cugetat, ca firea noastră să fie îndumne-



zeită și ca prin ea să ne fie dată, prin har, înălțarea la cele mai de sus; astfel încât, pentru sfinții îngeri, pentru oameni îndeobște și chiar pentru prooroci, care totuși vedeau în Duhul, acest lucru a rămas cu adevărat de nepriceput, fiind vorba despre o taină ascunsă încă de la începutul veacurilor. Și ce spun eu a rămas pecetluit până când s-a împlinit cu fapta. Iar când s-a săvârșit, iarăși a rămas o taină, nu în ce privește împlinirea ei, ci în ce privește chipul în care s-a împlinit. Taina este crezută, dar nu este cunoscută; ea primește închinare și încredințare doar prin Duhul Sfânt: „... nimeni nu poate să zică: Domn este Iisus, – decât în Duhul Sfânt” [*I Corinteni* 12, 3]. Căci Duhul Sfânt este Acela prin Care noi ne închinăm și ne rugăm, după spusa Apostolului [*Romani* 8, 26].

2. Cum că taina aceasta este de neînțeles nu numai pentru oameni, ci și pentru îngeri și arhangheli, aceasta se vede limpede și din sărbătoarea pe care noi o prăznuim astăzi. Căci arhanghelul a vestit Fecioarei îngreunarea ei; ci căutând ea să afle felul acestei sarcini și grăind către arhanghel: „Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?” [*Luca* 1, 34], acela, neputând să-i răspundă și să-i tâlcuiască aceasta, a găsit scăpare la Dumnezeu, zicând: „Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și Puterea Celui Prea Înalt te va umbră” [*Luca* 1, 35]. Este ca și cum cineva ar fi grăit către Moise: „Cum se poate naște din pământ un om? Cum se nasc din lut oase



și vine și trup, cum au luat naștere simțurile din cele lipsite de simțire, cum s-a născut om dintr-o coastă, cum s-a împărțit și s-a mlădiat și s-a legat osul, cum s-au ivit din os mădulele și felurile umori și toate celelalte?”. Așadar, precum Moise, dacă cineva l-ar fi întrebat despre acestea, n-ar fi spus nimic altceva decât că Dumnezeu este Cel ce a luat lut din pământ și l-a făcut pe Adam, apoi a luat una din coastele lui Adam și a făurit-o pe Eva, Scriptura spunând cine a făcut acestea, dar nu și chipul în care au fost făcute, tot astfel și Gavriil a spus că Duhul Sfânt și puterea Celui Prea Înalt vor zămisi pruncul cel fără de sămânță, dar cum și în ce fel – nu a spus. Ci dacă amintind mai întâi de Elisaveta că rămăsese grea, deși era înaintată în vârstă și stearpă, nu a mai avut nimic de spus decât că nu-i ceva cu neputință lui Dumnezeu, atunci cum ar fi putut arhanghelul să grăiască despre chipul și felul sarcinii și nașterii feciorelnice?

3. Era totuși mai mult de spus de către arhanghel Fecioarei, dar era un cuvânt cuprinzând o taină încă și mai mare. El spune: „Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Prea Înalt te va umbrî”. Pentru care pricină oare? Pentru că Cel ce se naște [din ea] nu este prooroc, nici om simplu, ca Adam, ci se va numi Fiul Celui Prea Înalt și Mântuitor și Izbăvitor al neamului omenesc și veșnic Împărat. Precum pietrele ce cad de pe creste și se rostogolesc până la cele mai îndepărtate poale ale munților, iar

multe prăpăstii le primesc, tot astfel și noi oamenii, care am căzut de la porunca dumnezeiască dată nouă în rai și de la chipul fericit al vieții de acolo, am fost coborâți până în iad și multe nenorociri cumplite am primit. Căci pământul, după blestemul aruncat asupra strămoșului nostru dintâi, nu a odrăslit numai spinii și mărăcinii ce încap sub simțuri, ci am fost noi încă și mai mult însămânțați cu feluritele soiuri de mărăcinii ai patimilor celor rele și cu spinii cei peste măsură de răi ai păcatului. Dar nu numai întristarea aceasta a avut-o neamul nostru omenească, pe care străbuna noastră [Eva] a moștenit-o prin blestemul acela dat ei, fiind osândită să nască în chinuri și dureri, ci aproape toată viața noastră s-a prefăcut în chin și durere.

4. Din iubirea Sa de oameni, Dumnezeu, Cel ce ne-a plăsmuit pe noi, prin milostivirea Sa, aplecând cerurile, a coborât la noi, și luând de la Sfânta Fecioară firea noastră omenească, a reînnoit-o și a adus-o înapoi [la starea cea bună], ba chiar a înălțat-o la culmea Sa cea dumnezeiască și cerească. Și voind El să săvârșască aceasta, și voind să aducă la îndeplinire astăzi sfatul Său cel de mai înainte de toți vecii, a trimis pe arhanghelul Gavriil, precum spune evanghelistul Luca, „în Nazaret, către o fecioară logodită cu un bărbat ce se chema Iosif, din casa lui David; iar numele fecioarei era Maria” [Luca 1, 27].



5. Deci Dumnezeu trimite pe arhanghel la Fecioară, făcând-o mamă doar printr-un cuvânt, deși ea rămânea fecioară. Căci, dacă ar fi rămas însărcinată prin sămânță omenească, nu ar fi fost [Cel născut din ea] om nou, nici fără de păcat, nici Mântuitor al păcatelor. Fiindcă mișcarea spre naștere a trupului, fiind nesupusă minții așezate de Dumnezeu în noi spre a ne călăuzi, nu este într-un tot fără de păcat. Din pricina aceasta și David a spus: „Că iată, într-o fărădelegi m-am zămislit și în păcate m-am născut maica mea” [*Psalmi* 50, 7]. Dacă ar fi fost din sămânță [omenească] îngreunarea dată de Dumnezeu, nu ar fi fost [zămislit] om nou, nici începător al vieții celei noi și cătuși de puțin supuse vremuirii. Căci fiind mădular și parte veche și moștenitor al acelui păcat [al lui Adam], nu ar fi putut să poarte în Sine plinătatea Dumnezeirii celei fără de prihană și nu ar fi putut să facă din trupul Său izvor de sfințenie neîmpuținată, astfel încât să spele prin covârșirea puterii Sale întinarea acelor strămoși și să fie îndeajuns celor după aceea născuți, spre sfințirea tuturor. De aceea nu a venit înger, nici om, ci Însuși Domnul S-a pogorât și ne-a mântuit pe noi, întrupându-Se și fiind cuprins în mitra Fecioarei, și rămânând neschimbat Dumnezeu.

6. Era de trebuință ca Fecioara să aibă martor al sarcinii sale celei fără de sămânță și ajutor într-o săvârșită după dumnezeiască iconomie. Care și cine a fost acesta? Drumul către Bethleem, unde prun-



cul fusese vestit și slăvit de către îngerii din ceruri; venirea la Templu, unde pruncul a fost mărturisit de către Simeon și de către Ana ca Domn al vieții și al morții. Apoi fuga în Egipt de frica lui Irod și întoarcerea din Egipt, potrivit poruncilor, și toate celelalte, pe care nu este lesne a le înșira și a le arăta acum. De aceea Iosif a fost primit ca logodnic și îngerul a fost trimis către o Fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif. Pe amândoi îi vei socoti că erau din casa și din patria lui David, fiindcă neamul amândurora, al Fecioarei și al lui Iosif, se urca până la David.

7. Și ne spune Scriptura că „numele Fecioarei era Maria”; aceasta se tâlcuiește Stăpână [Doamnă], ceea ce se vădește prin vrednicia Fecioarei, și adevărarea fecioriei, prin viața ei aleasă, prin desăvârșirea ei în toate și, ca să spun astfel, prin deplina ei neprihănire. Căci fiind ea Fecioară și având acest nume, întru totul potrivit ei, avea întreaga și deplina curăție, fiind Fecioară și cu trupul, și cu sufletul, cu toate puterile sufletului și cu toate simțurile trupului său, care aveau temei nesmintit, mai presus de orice întinăciune. Și era ea așa de bine așezată și neclintită și întru totul neatinsă de nimic și niciodată, precum o poartă ferecată păstrează cele tănuite în visierie și o carte pecetluită – scrieri pe care ochiul nu le-a văzut. Căci cu privire la Fecioară s-a scris: „Aceasta este cartea pecetluită, și poarta aceasta va



fi închisă, și nici un om nu va intra pe ea" [*Iezechiel* 44, 2].

8. Dar și în alt chip Fecioara este Stăpână – după vrednicia ei – ca una ce este mai presus toate, căci a purces grea și a născut în chip dumnezeiesc, în deplină feciorie, pe Stăpânul întregii Firi. Și încă este Stăpână ca una ce nu stă sub nici o robie și a primit stăpânire dumnezeiască, dar este Stăpână și ca izvor și rădăcină a slobozeniei neamului omenesc, iar aceasta mai cu seamă după nașterea cea de negrăit și aducătoare de multă bucurie. Pentru că chiar cea unită cu un bărbat este mai degrabă stăpânită decât stăpână, și mai cu seamă după nașterea cea întristătoare și dureroasă, potrivit blestemului aceluia rostit asupra Evei: „În dureri vei naște copii; atrasă vei fi către bărbatul tău și el te va stăpâni” [*Facerea* 3, 16]. De acest blestem Maica Fecioară eliberând neamul omenesc, a primit în schimb, prin înger, bucuria și binecuvântarea. Căci spune Scriptura că îngerul, intrând, a grăit către Fecioară: „Bucură-te ceea ce ești plină de har, Domnul este cu Tine. Binecuvântată ești tu între femei...” [*Luca* 1, 28]. Arhanghelul nu îi vestește ei viitorul spunându-i: „Domnul este cu tine”, ci vestește ce a văzut în chip nevăzut că s-a împlinit atunci. Și cunoscând arhanghelul că ea este un lăcaș al harismelor dumnezeiești, și al virtuților omenești, și că este împodobită cu toate darurile Duhului Sfânt, o numește cea cu adevărat plină de har, ca pe una ce a primit să se sălășluiască în



ea toate aceste comori. Și el vede mai dinainte sarcina ei cea fără de mâhnire și nașterea ei cea fără de dureri. El îi binevestește mai dinainte să se bucure și el susține cu tărie că Fecioara singură este binecuvântată și slăvită, pe bună dreptate, printre femei. Căci covârșirea slavei dată Fecioarei, Maică a lui Dumnezeu, nu se află la alta, chiar dacă este și aceea slăvită.

9. Dar Fecioara, văzându-l pe înger și temându-se să nu fie acela vreun înger înșelător, care să preia cuvintele de ispitire grăite către Eva, nu a primit salutarea aceea fără să o cerceteze cu toată luarea aminte. Căci Fecioara necunoscând încă bine legătura cu Dumnezeu, pe care arhanghelul tocmai i-o vestea ei, s-a tulburat, spune Scriptura, pentru cuvântul acela al lui, dar a stat neclintită în fecioria ei „și cugeta în sine: Ce fel de închinăciune poate să fie aceasta?!” [Luca 1, 29]. Din această pricină și arhanghelul a dezlegat îndată teama plăcută lui Dumnezeu a Fecioarei celei pline de har, grăind către ea: „Nu te teme, Marie, căci ai aflat har la Dumnezeu!” [Luca 1, 30]. Ce har anume? Harul acela care este cu putință de aflat doar la Cel ce poate să le săvârșească pe cele cu neputință de săvârșit și care-i păstrat doar pentru tine de mai înainte de toți vecii: „Și iată, vei lua în pânțece...” [Luca 1, 31]. Dar – spune arhanghelul – auzind tu de sarcină, să nu cugeți cumva la vreo încălcare a fecioriei tale. Pentru aceasta nu fi mâhnită și nu te tulbura; căci aceasta



înseamnă: „Iată, vei purcede grea“, cuvânt grăit atunci către cea care era fecioară și prin care se arată aici, în chip încă mai deslușit, că sarcina ei se însoțește de feciorie.

10. „Iată, vei lua în pântece“ – zice arhanghelul – „și vei naște fiu“, pentru că, fiind tu așa precum ești acum și rămânând fecioria ta nevătămată, vei zămisli prunc și vei naște pe Fiul Celui Prea Înalt. Căci și Isaia, văzând mai dinainte aceasta, spusese încă de demult: „Iată, Fecioara va lua în pântece și va naște un fiu“ [*Isaia 7, 14*] și „[atunci] m-am apropiat de proorociță“ [*Isaia 8, 3*]. Cum s-a apropiat proorocul de proorociță? Întocmai cum arhanghelul s-a apropiat acum de ea. Fiindcă ceea ce acesta a văzut acum, acela văzuse și grăise mai dinainte. Iar cum că Fecioara era proorociță, având ea har de prooroc, aceasta deslușit o arată, aceluia ce ar voi [s-o știe], rugăciunea sa din Evanghelie, cea către Dumnezeu [*Luca 1, 46-55*].

11. S-a apropiat – zice Scriptura – Isaia de proorociță, iar ea a primit duh de mai înainte vedere și a luat în pântece, mai înainte să vină suferirea durerilor, și a plecat și a născut prunc de parte bărbătească. Iar arhanghelul a grăit atunci către ea: „Vei naște un fiu și vei chema numele lui Iisus (ceea ce se tâlcuiește „Mântuitor“). Acesta va fi mare...“ [*Luca 1, 31-32*]. Spune însă Isaia iarăși: „... Sfetnic minunat, Dumnezeu tare, biruitor, Domn al păcii, Părinte al veacului ce va să fie“ [*Isaia 9, 5*]. Dar acum și arhan-



ghelul vestește deopotrivă că „Acesta va fi mare, și Fiu al Celui Prea Înalt se va chema”. Cum de nu spune: „este mare și Fiu al Celui Prea Înalt”, ci zice: „va fi mare” și „se va numi”? Aceasta întrucât cu precădere vrea să vorbească despre omenitatea lui Hristos, pentru a vădi, totdeodată, că El va fi cunoscut tuturor oamenilor și că va fi recunoscut de către ei ca Hristos, după cuvântul de mai târziu al lui Pavel: „Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a propovăduit între neamuri, a fost crezut în lume...” [*I Timotei* 3, 16]. Dar el [arhanghelul] mai adaugă: „și Domnul Dumnezeu Îi va da Lui tronul lui David, părintele Său. Și va împărăți peste casa lui Iacov în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit” [*Luca* 1, 32-33]. Însă Acela a Cărui împărăție este în veci fără de sfârșit, Acela este Însuși Dumnezeu. Dar avându-l totuși drept părinte pe David, El este și om, ca să fie Dumnezeu înăscut și om în același timp, fiu al omului și Fiu al lui Dumnezeu, primind ca om de la Dumnezeu Tatăl împărăția cea veșnică, așa cum a văzut și a vestit mai dinainte Daniel: „Am privit până când au fost așezate scaune, și S-a așezat Cel vechi de zile. Și iată, pe norii cerului venea Cineva ca Fiul Omului, și El a înaintat până la Cel vechi de zile, și a fost dus în fața Lui... Și Lui I s-a dat stăpânirea, slava și împărăția. Stăpânirea Lui este veșnică, iar împărăția Lui nu va fi nimicită niciodată” [*Daniel* 7, 9; 13-14].

12. El va sta așezat pe tronul lui David și va împărăți peste casa lui Iacov. Căci Iacov este patriar-



hul tuturor celor preacucernici, iar David este cel dintâi dintre toți cei evlavioși și totodată plăcuți lui Dumnezeu, și el a împărățit ca preînchipuire a lui Hristos, Cel Care a adunat într-o singură stăpânire vrednicia de Patriarh și de Împărat, stăpânire cerească și veșnică. Iar Fecioara cea plină de haruri, de îndată ce a auzit grăite către ea cuvintele acelea atât de nemaîntâlnite și dumnezeiești ale arhanghelului, anume: „Domnul este cu tine” și „Iată, vei lua în pântece și vei naște fiu... Acesta va fi mare și Fiul al Celui Prea Înalt se va chema”, a spus: „Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?”. Căci chiar dacă tu îmi aduci o bună vestire, duhovnicească și așezată mai presus de patimile cele trupesti, totuși tu îmi vorbești de o sarcină și de o luare în pântece și de un prunc, și adaugi cuvântului „îată” pe cele cu privire la sarcină. „Dar cum va aceasta”, zice ea, „de vreme ce eu nu știu de bărbat?”.

13. Aceasta o spune Fecioara nu fiindcă nu credea, ci căutând să cunoască, pe cât cu putință, cum va să fie faptul acesta. De aceea și arhanghelul spune către ea: „Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Prea Înalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul Care se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema”. Pentru că tu ești sfântă și o Fecioară plină de har, Duhul Sfânt iarăși va veni asupra ta, și El va pregăti și va orândui, prin adăugirea unei sfințenii și mai înalte, lucrarea dumnezeiască din tine. Și puterea lui Dumnezeu te va umbri pe



tine, întărind și totodată alcătuind chipul omenității prin umbrirea ta și prin unirea cu tine, astfel încât Cel născut să fie Sfânt, Fiu al lui Dumnezeu și putere a Celui Prea Înalt, luând aieva chip omenesc. Iată și Elisaveta, ruda ta, care s-a aflat toată viața ei stearpă, acum, la bătrânețe, întrucât Dumnezeu a binevoit, a rămas grea în chip uimitor, fiindcă la Dumnezeu toate sunt cu putință.

14. Ce face așadar după aceasta Fecioara cea plină de har, care era dumnezeiască prin priceperea ei și care nu are pe nimeni deopotrivă cu ea? Aceasta aleargă iarăși la Dumnezeu și prin rugăciune Îl agrăiește pe El, prin mijlocirea arhanghelului: „Dacă Duhul Sfânt – precum spui tu – va veni peste mine, ca să mă curățească mai mult și ca să-mi dea putere spre a primi pruncul cel aducător de mântuire; dacă puterea Celui Prea Înalt mă va umbri, alcătuindu-L în mine și dându-L chip de om Aceluia Care este de o ființă cu Dumnezeu, izvodind astfel o naștere fără de sămânță; dacă Cel ce se va naște va fi Sfânt și Fiu al lui Dumnezeu și veșnic împărat, pentru că la Dumnezeu toate sunt cu putință, atunci [zice ea]: «Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!» [Luca 1, 38]”. Și a plecat de la ea Îngerul, lăsând în pântecul ei, unit cu trupul, pe Ziditorul întregii Firi, iar din pricina legăturii acesteia – căreia cu smerenie i s-a supus – a dăruit lumii întregi mântuirea. Tot așa și Isaia a scris mai dinainte, limpede și deslușit, cele de care s-a învrednicit, în



chip fericit, să pătimească. Căci el nu l-a văzut imediat pe serafim luând cărbunele [aprins] de pe duhovnicescul jertfelnic cel din cer. Pentru că serafimul l-a luat pe acesta cu un clește, cu care s-a atins și de buzele sale, dăruindu-i curățire. Acesta era același cu acea mare arătare ce i s-a făcut lui Moise, când el a văzut un rug cuprins de foc și care ardea fără să se mistuiască.

15. Cine nu știe că Maica Fecioară este chiar acest rug și acest clește, ca una ce a primit în ea focul cel dumnezeiesc fără să o ardă și să o mistuiască, iar aici arhanghelul a mijlocit și a slujit acelei luări în pânțece, care a legat laolaltă pe Cel a ridicat păcatul lumii prin Fecioară cu tot neamul omenesc și Care, prin această unire de negrăit ne-a mântuit pe noi? Așadar Maica Fecioară este, ea singură, hotar între firea creată și cea necreată, și toți câți Îl cunosc vor ști că în ea S-a sălășluit Cel fără de sălaș, și toți cei ce-L laudă pe Domnul, după Domnul o vor lăuda pe ea. Și ea este dăruitoare a bunătăților celor viitoare și este pricină a darurilor date înainte de ea și a marilor bunătăți date după ea. Ea este temelia Proorocilor, ea este căpetenie a Apostolilor, ea este sprijinul Mărturisitorilor, ea este temelul Învățătorilor. Ea este slava celor de pe pământ, ea este bucuria și desfătarea cerurilor, ea este podoaba întregii zidiri. Ea este începutul și izvorul și rădăcina nădejdi păstrate nouă în ceruri.



16. Și fie ca de ea noi toți să avem parte ca de o mijlocitoare a noastră întru slava lui Iisus Hristos, Domnul nostru, Cel ce s-a născut din Tatăl mai înainte de toți vecii și Care S-a întrupat din ea în vremurile cele din urmă, Căruia I se cuvine toată slava, cîntea și închinăciunea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.



## La Duminica Mironosițelor

1. Învierea Domnului este înnoirea firii omenești și plămădirea din nou a lui Adam cel dintâi, care fusese înghițit de moarte prin păcat și reîntors prin moarte în pământul din care a fost plămădit; este întoarcerea omului la viața cea fără de moarte. Nimeni dintre oameni nu l-a văzut pe Adam, la început, cum a fost plămădit și dăruit cu viață, căci în acel ceas nu exista încă nici un om; însă, după ce a luat duh de viață prin însuflarea dumnezeiască, cea dintâi dintre toate făpturile omenești l-a văzut o femeie, căci Eva a fost cea dintâi ființă omenească creată după Adam; tot astfel, pe cel de al doilea Adam, Care este Domnul, n-a fost om să-L vadă înviind din morți, căci nimeni dintre cei apropiați Lui nu se afla de față, iar ostașii care păzeau mormântul, tulburați de frică, erau ca și morți. Or, după ce a înviat El, cea dintâi care L-a văzut a fost o femeie, precum am auzit astăzi din *Evanghelia cea după Marcu*: „Și înviind dimineața, în ziua cea dintâi a săptămânii, El S-a arătat întâi Mariei Magdalena...” [Marcu 16, 9].

2. S-ar părea că Evanghelistul spune deslușit că ceasul în care a înviat Domnul era dimineața în zori,



și că mai întâi s-a înfățișat Mariei Magdalena, și că această arătare s-a săvârșit în chiar ceasul Învierii Sale. Însă Evanghelistul nu spune așa, după cum veți afla dacă arătați un dram de răbdare: căci cu puțin mai înainte și Marcu, la fel cu toți ceilalți evangheliști, spune că acea Marie a venit dimpreună cu celelalte purtătoare de mir la mormânt și că, văzându-l pe acesta gol, au plecat. De unde se vede că, chiar cu mult înainte de ceasul zorilor, când ea L-a văzut, Domnul înviase deja. Iar pentru a arăta acel ceas, Marcu nu a spus simplu *dimineața*, ca mai jos, ci *dis-de-dimineață*; așadar, el vorbește aici despre ceasul în care, la orizont, ziua se îngână cu noaptea, după cum arată și Ioan când scrie că Maria Magdalena a venit la mormânt *dis-de-dimineață*, pe când era încă întuneric, și a văzut piatra ridicată de pe mormânt [*Ioan 20, 1*].

3. Așadar, după Ioan, nu numai că ea a venit la mormânt în acel ceas, dar a și plecat de-acolo fără să-L fi văzut pe Domnul. Căci a fugit să-i caute pe Petru și pe Ioan, dându-le de veste nu că Domnul înviase, ci că fusese luat din mormânt, ceea ce dovedește că ea nu știa încă de învierea Sa. Prin urmare, Domnul nu S-a arătat Mariei în primul ceas al zilei, ci ea L-a văzut după ivirea zilei depline. Totuși evangheliștii au vestit în chip ascuns un fapt pe care îl voi descoperi evlaviei voastre; căci cea dintâi dintre toți oamenii care a primit vestea cea bună a Învierii Domnului – așa cum se cuvenea și era drept – a fost



Născătoarea de Dumnezeu; iar ea a primit vestea chiar de la Domnul. Ea a fost cea care, înaintea tuturor, a știut că El înviase, cea care s-a bucurat de cuvântul Său dumnezeiesc și nu doar că L-a văzut cu ochii și L-a auzit cu urechile, dar tot ea a fost cea dintâi și singura care l-a atins cu mâinile ei picioarele neprihănite, deși evangheliștii nu spun în chip limpede toate acestea, nevrând ca tocmai Mama să fie adusă drept martoră, spre a nu da prilej de bănuială celor necredincioși. Însă întrucât noi, acum, prin harul Celui Înviat, grăim cuvântul nostru către cei credincioși, iar prilejul sărbătorii de astăzi ne îndeamnă să cercetăm cu luare aminte toate cele privitoare la Mironosițe, luând încredințare de la Cel ce a spus că „nu este nimic ascuns, care să nu se dea pe față” [Luca 8, 17], vor fi dezvăluite de noi și acestea.

4. Așadar, Mironosițele sunt femeile care au însoțit-o pe Maica Domnului și au rămas alături de ea în vremea pătimirii celei mântuitoare [a Domnului], apoi s-au silit să ungă cu mir trupul Mântuitorului. Căci, atunci când Iosif și Nicodim au cerut și au primit de la Pilat trupul Înviătorului, l-au pogorât de pe Cruce, l-au învelit în pânză de in îmbibată cu mirsme, l-au așezat într-un mormânt săpat în stâncă și au pus o piatră mare la gura acestuia, Maria Magdalena și cealaltă Marie – spune Marcu – erau de față, dinaintea mormântului. Iar spunând „și cealaltă Marie”, Marcu o arată în chip deslușit pe Maica



Domnului. Și dacă ea este numită mamă a lui Iacov și a lui Iosif, e pentru că aceștia erau fiii lui Iosif, logodnicul Maicii Domnului. Acestea n-au fost singurele care erau de față la punerea Domnului în mormânt: mai erau și alte femei, după cum arată Luca: „Și urmându-L femeile, care veniseră cu El din Galileea, au privit mormântul și cum a fost pus trupul Lui... Iar ele erau: Maria Magdalena și Ioana și Maria lui Iacov și celelalte împreună cu ele...” [Luca 23, 55; 24, 10].

5. Acestea, stă scris, s-au întors ca să cumpere miresme și mir [vezi Luca 23, 56]: căci încă nu cunoșteau, în chip limpede, că El este cu adevărat mireasma vieții pentru cei ce vin la El cu credință, precum mirosul morții le este hărăzit celor ce rămân până la capăt necredincioși; iar mireasma veșmintelor Sale, adică a trupului Său, este mai presus decât toate miresmele; și numele Său este mir revărsat, prin care lumea întreagă s-a umplut de buna mireasmă a Dumnezeuirii. Totuși, dacă Ele au pregătit miruri și miresme, au făcut-o, pe de o parte, în cinstea Celui ce zăcea în mormânt și, pe de altă parte, spre acoperirea mirosului greu al trupului ce urma să putrezească; fiindcă socoteau că astfel, mulțumită ungerii lor, cei care vor dori se vor putea apropia de trup.

6. Așadar, după ce au pregătit mirul și miresmele, s-au odihnit Sâmbăta, după poruncă. Căci, într-adevăr, încă nu înțeleseseră care era adevăratul



Sabat, nici nu cunoscuseră acea Sâmbătă binecuvântată mai presus de toate, care a strămutat firea noastră din străfundurile adânci ale iadului către înălțimile cele prealuminoase, cerești și dumnezeiești. Precum spune Luca: „Iar în prima zi de după sâmbătă (Duminică), foarte de dimineață, au venit ele la mormânt, aducând miresmele pe care le pregătiseră” [24, 1]. Iar Matei scrie: „După ce a trecut sâmbăta, când se lumina de ziua întâi a săptămânii (Duminică)...” [28, 1], și zice că erau două femeile care veniseră. Iar Ioan scrie: „... dis-de-dimineață, fiind încă întuneric...” [Ioan 20, 1] și spune că Maria Magdalena era singura care a venit. În sfârșit, Marcu grăiește: „Și dis-de-dimineață, în prima zi a săptămânii (Duminică)...” [Marcu 16, 2] și arată că trei erau femeile ce veniseră. Așadar, toți evangheliștii vorbesc despre ziua întâi a săptămânii, despre Duminică. „După sâmbătă”, „când se lumina”, „foarte de dimineață”, „dis-de-dimineață, fiind încă întuneric”, toate acestea înseamnă: în ceasul din preajma zorilor, când se îngemănează lumina cu întunericul; e ceasul în care răsăritul începe să strălucească la orizont, vestind ziua. Privind de departe, se poate vedea că o geană de lumină colorează cerul în preajma ceasului al nouălea al nopții, astfel încât mai rămân trei ore până să se facă lumină deplină.

7. Doar că evangheliștii par să nu fie întru totul de acord asupra acestui ceas și asupra numărului femeilor. Precum am spus, Mironosițele erau multe,



iar ele nu au venit la mormânt o singură dată, ci în două sau trei rânduri, mai multe împreună, nu aceleași de fiecare dată, însă toate de dimineață. Așadar, n-au venit toate la același ceas: doar Maria Magdalena, singură dintre celelalte, a revenit și a rămas mai mult. Deci fiecare dintre evangheliști, spunând că n-au venit împreună decât o singură dată, trece sub tăcere celelalte venituri. Dar pentru mine, care am pus laolaltă spusele tuturor evangheliștilor, după cum v-am arătat la început, Maica Domnului este aceea care a venit mai întâi dintre toate la mormântul Fiului și Dumnezeuului ei, luând-o înaintea Mariei Magdalena. Aceasta mi-o arată mai cu seamă Evanghelistul Matei, care spune: „... au venit Maria Magdalena și cealaltă Marie” – adică, fără îndoială, Maica Domnului – „ca să vadă mormântul. Și iată, s-a făcut cutremur mare, că îngerul Domnului, coborând din cer și venind, a prăvălit piatra și sedea deasupra ei. Și înfățișarea lui era ca fulgerul și îmbrăcămintea lui albă ca zăpada. Și de frica lui s-au cutremurat cei ce păzeau și s-au făcut ca morți” [*Matei* 28, 1-4].

8. Așadar, toate celelalte femei au venit după cutremurul de pământ și după fuga păzitorilor; ele au găsit mormântul deschis și piatra rostogolită. Maica Fecioară era de față când a fost cutremurul, când a fost rostogolită piatra, când a fost deschis mormântul, fiind de față și paznicii lui, chiar dacă erau căzuți la pământ de frică. De aceea, după cutremur,



de îndată ce s-au ridicat, nu s-au gândit decât la fugă. Însă Maica Domnului se desfăta cu această priveleşte, fără a le împărtăşi teama. Iar mie mi se pare că pentru ea, în primul rând, s-a deschis acel mormânt dătător de viaţă. Fiindcă pentru ea, înainte de toate, şi apoi prin ea, toate câte sunt sus în cer şi jos pe pământ s-au deschis nouă; pentru ea a străfulgerat astfel îngerul încât, deşi ceasul acela era încă învăluit în beznă, a putut vedea nu numai mormântul gol, dar şi cele din mormânt [giulgiurile şi mahrama] așezate de o parte, ca tot atâtea mărturii ale trezirii din morţi a Celui ce fusese înmormântat.

9. Desigur, îngerul vestitor era însuşi Gavriil. Căci, de îndată ce a văzut-o pe Maica lui Dumnezeu grăbind către mormânt – el, care odinioară îi grăise: „Nu te teme, Marie, căci ai aflat har la Dumnezeu” [Luca 1, 30] –, se grăbeşte [la rândul-i] să coboare şi în acea zi, ca să-i grăiască din nou aceleaşi cuvinte celei de-a pururea Fecioare, vestindu-i Învierea din morţi a Celui Născut din ea fără de sămânţă, să ridice piatra şi să arate mormântul gol şi giulgiul, întărind astfel, pentru ea, vestea cea bună. Căci stă scris: „Iar îngerul, răspunzând a zis femeilor: Nu vă temeţi, căci ştiu că pe Iisus cel răstignit Îl căutaţi. Nu este aici, căci S-a sculat, precum a zis; veniţi de vedeţi locul unde a zăcut” [Matei 28, 5-6]. El spune: „Chiar dacă îi vedeţi pe paznici cutremuraţi de frică, nu vă temeţi; căci eu ştiu că voi Îl căutaţi pe Iisus cel răstignit, dar El S-a trezit, nu mai este aici. Nu



numai că închizătorile, zăvoarele, pecetea iadului, ale morții și ale mormântului nu-L pot ține, ci, mai mult, El este Domnul nostru, al îngerilor celor nemuritori și cerești, singur Domn al lumii întregi; «Veniți de vedeți locul unde a zăcut. Și degrabă mergând, spuneți ucenicilor Lui că S-a sculat din morți...» [*Matei* 28, 6-7]”.

10. Și s-au dus ele degrabă „cu frică și cu bucurie mare” [*Matei* 28, 8]. Iar mie îmi pare că Mariei Magdalena, ca și celorlalte femei care au mers atunci împreună la mormânt, le era întrucâtva teamă. Căci ele nu înțeleseseră încă puterea celor grăite de către înger și nici nu izbutiseră să primească în întregime lumina, ca să o vadă și să o înțeleagă pe deplin: însă Maica Domnului a simțit marea bucurie despre care vorbește *Matei*; înțelegând cuvintele îngerului și fiind cuprinsă toată de lumină – ea, care era pe deplin curată și plină de dumnezeiescul har; ea, care dăduse crezare arhanghelului, întrucât acesta se arătase deja de multă vreme vrednic de încredere, prin faptele sale – cum oare, fiind de față la toate aceste întâmplări, ar fi putut Fecioara cea plină de dumnezeiască înțelepciune să nu fi înțeles ceea ce s-a împlinit? Căci a văzut cutremurul de pământ, acel mare cutremur de pământ, pe îngerul cel din ceruri pogorător, acel înger strălucitor ca fulgerul, spaima de moarte a paznicilor, rostogolirea pietrei, mormântul cel gol, minunea cea mare a giulgiului care nu fusese dezlegat, ci era încă îmbibat de mir și de



aloe, arătându-se însă golit de trupul pe care-L înfășurase; dar, mai cu seamă, a auzit Maica Domnului vestea dumnezeieștii bucurii pe care îngerul i-a adus-o. Iar după auzirea vestirii celei bune, ele au plecat, iar Maria Magdalena, ca și cum nu ar fi ascultat cele grăite de înger (care, de altfel, nici nu glăsuise pentru ea), nu ia seama decât la mormântul cel gol, nu și la giulgiu: și aleargă să-i caute pe Simon Petru și pe celălalt ucenic, precum spune Ioan [20, 2].

11. Dar Fecioara Maică a lui Dumnezeu, însoțită de celelalte femei, s-a întors acolo de unde venise și, precum spune Matei, „iată Iisus le-a întâmpinat, zicând: Bucurați-vă!” [28, 9]. Vedeți, așadar, că mult înaintea Mariei Magdalena, Maica lui Dumnezeu L-a văzut pe Acela Care pentru a noastră mântuire noastră a pătimit și S-a îngropat și a înviat cu trupul? Căci spune Evanghelistul: „Iar ele, apropiindu-se, au cuprins picioarele Lui și I s-au închinat” [Matei 28, 9]. Așa precum, aflându-se în tovărășia Mariei Magdalena, Maica Domnului a fost singura care a auzit vestea cea bună a Învierii și a înțeles puterea acelor cuvinte, tot astfel, aflându-se în tovărășia celorlalte femei, ea a ieșit în întâmpinarea Fiului și Dumnezeului ei; ea cea dintâi dintre toate L-a văzut și L-a recunoscut pe Cel Înviat și, căzând la picioarele Lui, le-a îmbrățișat, devenind Apostol pe lângă Apostolii Săi. Iar faptul că Maria Magdalena nu era împreună cu Maica Domnului când aceasta s-a întors de la mormânt și când Domnul i S-a arătat și a grăit cu ea,



îl aflăm de la Ioan, care spune: „Deci ea a alergat și a venit la Simon Petru și la celălalt ucenic, pe care-l iubea Iisus, și le-a zis: „Au luat pe Domnul din mormânt și noi nu știm unde L-au pus“ [Ioan 20, 2]. Dar dacă L-a văzut, dacă L-a atins cu mâinile ei, dacă L-a întâlnit și L-a ascultat, cum a putut spune cuvinte ca acestea: „L-au luat“ și „nu știm unde“? Însă, după ce Petru și Ioan au alergat la mormânt, după ce și ei au văzut giulgiul și după ce s-au întors de-acolo, „Maria stătea afară lângă mormânt plângând“ [Ioan 20, 11].

12. Vedeți, dară, că nu numai că ea [Maria Magdalena] nu-L văzuse încă, dar nici măcar n-avusese parte de copleșitoarea bucurie de a-L auzi? Iar când îngerii care erau de față au întrebat-o: „Femeie, de ce plângi?“ [Ioan 20, 15], ea nu le vorbește, în răspunsul ei, decât despre Cel mort. Și când, întorcându-se ea, L-a văzut pe Iisus, tot n-a înțeles, ci fiind întrebată de El: „De ce plângi?“, a răspuns în cuvinte asemănătoare, până când Domnul, chemând-o cu numele ei, a arătat că este viu. Atunci, căzând și ea înaintea Lui și căutând să-L îmbrățișeze picioarele, L-a auzit spunându-i: „Nu te atinge de Mine!“ [Ioan 20, 17]; iar prin acest cuvânt aflăm că, atunci când, pentru întâia oară, s-a arătat Maicii Sale și femeilor care o însoțeau, El i-a îngăduit doar ei să se atingă de picioarele Lui, chiar dacă Matei face ca această atingere să fie împărtășită și de celelalte femei, nevoind Evanghelistul, din pricina pe care



am pomenit-o la început, să vorbească deslușit despre rolul pe care Maica Domnului l-a avut în acele împrejurări.

13. Căci, după ce Maria cea pururea Fecioară a venit cea dintâi la mormânt și ea cea dintâi a primit vestea Învierii Lui, multe au fost cele care au venit și au văzut piatra rostogolită, i-au auzit pe îngeri și, întorcându-se după ce priviseră și ascultaseră, s-au despărțit. Iar unele, precum spune Marcu, „au fugit de la mormânt, că erau cuprinse de frică și de uimire, și nimănui nimic n-au spus, căci se temeau” [Marcu 16, 8]. Celelalte, care o urmau pe Maica Domnului, au avut parte să-L vadă și să-L asculte pe Domnul. Maria Magdalena, însă, s-a dus la Petru și la Ioan, cu care iarăși s-a întors singură la mormânt; o dată plecați aceștia, ea a rămas și s-a învrednicit la rândul ei de vederea Învățătorului, fiind apoi trimisă către Apostoli și, ducându-se la ei, le-a vestit tuturor, precum arată Ioan, că „a văzut pe Domnul și acestea i-a spus ei” [20, 18]. Așadar, după spusa lui Marcu, această întâlnire s-a petrecut dimineața devreme, deci când se luminase de ziuă pe deplin, zorile fiind trecute; dar tot Marcu susține cu tărie că Învierea Domnului și întâia Sa arătare nu s-au petrecut atunci.

14. De asemenea, am cercetat cele privitoare la Mironosițe și la felul în care cele patru Evanghelii se potrivesc întreolaltă. Dar ucenicii, auzind în ziua aceea a Învierii, de la mironosițe, de la Petru, de la



Luca și de la Cleopa, că Domnul trăiește și că a fost văzut de către ei, nu le-au dat crezare; din această pricină au fost certați de către El mai târziu, când S-a arătat lor și erau adunați toți la un loc. După ce El S-a înfățișat viu față de mulți și de multe ori, nu numai că au crezut cu toții în învierea Sa, dar au și vestit-o pretutindeni, căci „în tot pământul a ieșit vestirea lor, și la marginile lumii cuvintele lor” [*Psalmi* 18, 4] și „Domnul lucra cu ei și întărea cuvântul, prin semnele care urmau” [*Marcu* 16, 20]. Se vede că minunile erau neapărat de trebuință, până ce Cuvântul a fost vestit în întreaga lume. Căci, totuși, este nevoie și de semne, și de minuni pentru a întări adevărul vestirii, dar este nevoie [numai] de semne, nu și de minuni, pentru a-i ajuta pe cei ce au primit Cuvântul, dacă l-au crezut ei cu tărie. Și cine oare sunt aceștia? Cei care-și arată credința prin fapte. Căci stă scris: „... arată-mi credința ta după fapte și eu îți voi arăta, din faptele mele, credința mea „ [*Iacov* 2, 18] și „Cine este, între voi, înțelept și priceput? Să arate, din buna-i purtare, faptele lui...” [*Iacov* 3, 13]. Căci cine va putea crede că nutrește gânduri mari, înalte, dumnezeiești și, precum se spune, cerești (precum sunt gândurile evlaviei), dacă săvârșește fapte rele și este ținut de pământ și de cele pământești?

15. Nu este, deci, de nici un folos, fraților, dacă spune careva că are credință în Dumnezeu, dar nu are și faptele potrivite credinței sale. Căci spre ce



folos le-au fost fecioarelor nebune candelile lor fără de untdelemn, adică [fără de] faptele dragostei și ale milosteniei [vezi *Matei* 25, 1-13]? Ce folos a avut acel om bogat care se cocea în focul nestins din pricină că fusese nemilos cu Lazăr, atunci când l-a chemat pe părintele său Avraam [vezi *Luca* 16, 19-31]? Iar celui ce nu a dobândit, prin faptele sale bune, un veșmânt potrivit cu nunta cea dumnezeiască și cu acea cămară a neputrezirii, la ce i-a folosit că va fi răspuns chemării la nuntire [vezi *Matei* 22, 12]? Căci el a fost chemat și s-a dus având credința întreagă, și a fost chemat dimpreună cu acei oaspeți sfinți, dar a fost alungat și făcut de rușine, ca unul ce era înveșmântat în josnicia obiceiurilor și faptelor sale, și fiind fără de milă legat de mâini și de picioare, a fost aruncat în gheena focului, unde este plângerea și scrâșnirea dinților.

16. De care fie să nu se facă părtăș nimeni dintre cei chemați de către Hristos, ci cu toții să arate prin credința lor o viață potrivită acestei credințe, și să intre în cămara de nuntă a bucuriei celei fără de sfârșit, petrecând în vecii vecilor dimpreună cu sfinții, în lăcașurile preafericiților. Amin.







La preacuvioasa Adormire a  
Preacuratei Stăpânei noastre  
de Dumnezeu Născătoare  
și Pururea Fecioarei Maria

1. Dorul și datoria au alcătuit, pentru dragostea voastră, omilia noastră de astăzi. Dar nu este numai dorirea mea de a supune atenției voastre cuvântul mântuitor primit în auzul vostru cel iubitor de cuvântări dumnezeiești și de a vă hrăni de aici sufletele voastre și nu numai fiindcă voiesc ca pentru dragostea voastră să îmi fac datoria, după sfintele rânduieli: ci și fiindcă, mai mult decât oricare alt subiect, acesta este dintre cele mai pline de folos pentru mine însumi și mai îndrăgit de mine, dacă voi rosti cu laude în Biserică minunile pururea Fecioarei și Maicii Domnului. Iar cât privește dorul, care este, nu unul, ci îndoit, acela mă înalță și mă cheamă și îndeamnă, iar datoria neabătut mă constrânge, căci singur cuvântul nu se poate apropia de cele ce sunt mai presus de cuvânt, precum nici ochiul nu poate privi neabătut la soare. Apoi, iarăși, deși nu se cade a grăi cele ce sunt mai presus de cuvânt,



însă, pentru iubirea de oameni, ni se îngăduie totuși să slăvim pe cele slăvite, și deși trebuie ca cele ce sunt de neatins să rămână neatinse, putem, prin cuvinte, să ne plătim datoria și să ne exprimăm acest dor către Maica Domnului, cântând-o după putere.

2. Și dacă „cinstită este moartea cuvioșilor și pomenirea dreptului cu laudă” (Ps. 115 :6) oare cu cât mai mult se cuvine să facem, cu cele mai înalte cuvinte de laudă, pomenirea Adormirii pururea Fecioarei și Maicii Domnului, Sfânta Sfintelor, din care purcede toată sfințirea către sfinți? Precum și facem, când o prăznuim, astăzi fiind Sfânta Adormire și mutare la viață a Maicii Domnului. Maica Domnului, fiind cu puțin micșorată față de îngeri, este fără de asemănare mai presus de îngeri, de arhangheli și de toate puterile cele mai presus de lume, prin apropierea de Dumnezeu mai presus de toate, și prin minunile ce din veac sunt scrise despre aceasta și săvârșite în ea.

3. Căci pentru ea mai dinainte s-au vestit dumnezeiești profeții ale profeților celor inspirați de Dumnezeu. Minuni mai dinainte au închipuit cea mai mare minune a tot pământul care este această pururea Fecioară și Maică. Schimbări ale neamurilor și lucrurilor au deschis drum împlinirii acestei noi taine. Pronii ale Duhului Sfânt, mai dinainte au închipuit adevărul ce avea să fie. Ea este sfârșitul, sau mai curând, începutul și rădăcina atâtor minuni și lucrări ale lui Dumnezeu, făgăduința Lui cea plină



de rod către Ioachim și Ana, aceste culmi ale virtuții, care erau fără de copii din tinerețe, ca să nască la vremea unei bătrâneți înaintate pe cea care fără de sămânță avea să nască pe cel născut fără de ani din Dumnezeu Tatăl Cel mai înainte de veci. Și iarăși rugăciunea celor care au născut-o într-un chip atât de neobișnuit pe cea care avea să nască, într-un chip și mai neobișnuit, au făcut legământ să dea înapoi Dăruitorului pe cea dăruită. Prin această preavrednică rugăciune mai presus de fire, s-a petrecut mutarea Maicii Domnului încă de pruncă din casa tatălui său în casa lui Dumnezeu. Neobișnuita ei petrecere nu a fost pentru puțină vreme, ci pentru ani în însăși Sfânta Sfintelor unde s-a hrănit cu comoara hranei celei izvorâte din purtarea de grijă a îngerilor, din care hrană Adam nu a ajuns să guste, căci altminteri nu ar fi căzut din viață, precum nu a căzut această fecioară preacurată, măcar că pentru Adam și pentru a fi arătată fiică a lui Adam, s-a supus pentru puțină vreme cerințelor firii, ca și Fiul ei, mutându-se astăzi de pe pământ la ceruri.

4. Căci din negrăită hrana aceea s-a petrecut cea mai de taină economie a logodnei, străină unire și mai presus de cuvânt, prin Arhanghelul pogorât din cer, la porunca și îndemnul lui Dumnezeu, întorcând pedeapsa Evei și a lui Adam spre tămăduirea de blestemul lor pe care l-a preschimbat în binecuvântare. Căci a poftit în chip tainic frumusețea pururea Fecioarei acesteia, Împăratul a toate, precum mai



dinainte a grăit David, și a plecat cerurile și a umbrit-o pe ea sau mai curând a sălășluit întru ea puterea cea enipostaziată a celui Preaînalt. Căci nu prin întuneric și foc, precum la văzătorul de Dumnezeu Moise, nici ca la profetul Ilie în furtună, nici în nor și-a arătat venirea, ci nemijlocit și fără văl puterea Celui Preaînalt a umbrit pântecel preacurat și feciorelnic. Nimic nu a mijlocit între ei, nici aer, nici văzduh, nici altceva dintre cele simțitoare sau dintre cele mai presus de ele, iar aceasta nu mai este doar simplu umbrire, ci curată unire.

5. Dar fiindcă ceea ce umbrește transmite propria formă și imprimă chipul propriu în cel umbrit, ceea ce a avut loc în pântecel nu numai unire simplă a fost, ci și plămădire, fiind format din ambele, din puterea celui Preaînalt și din pântecel preasfânt și feciorelnic, din care s-a întrupat Cuvântul lui Dumnezeu. În acest chip, s-a adăpostit negrăit în ea, și din ea s-a născut cu trupul Cuvântul lui Dumnezeu, „și a fost văzut pe pământ și amestecat cu oamenii laolaltă” (Octoih, Stihira Născătoarei de Dumnezeu, glas plagial 4). A îndumnezeit firea noastră și ne-a dăruit nouă, după spusa dumnezeiescului Apostol, pe cele „la care și îngerii doresc să privească”. (I Petru, 1 :12). Și aceasta este lauda cea peste fire și slava cea preaslăvită a acestei Pururea Fecioare Maici față de care orice minte și tot graiul, chiar de ar fi îngeresc, se micșorează. Iar cât despre cele referitoare la nașterea cea negrăită cine oare ar avea grai



să grăiască? Căci împreună-lucrând și împreună-pățimind prin această deșertare din înălțime a Cuvântului lui Dumnezeu, cu împreună-slavă a fost slăvită și pe drept cuvânt a fost preaînălțată, adăugând mereu cele mai mari daruri la celelalte mai presus de fire dăruite de mai înainte. Dar chiar și după urcarea la ceruri a Celui Care a luat trup dintr-însa, prin lucrările cele mai presus de minte și de cuvânt plinite în aceasta de către El, a fost ca și când ar fi înzestrat-o cu noi și mari daruri. Prin înfrânarea cea mai aspră și prin felurite chipuri ale nevoinței duhovnicești, prin rugăciunile cele pentru întreaga lume, de asemenea, cu ostenelile, sfătuirile și învățăturile către cei care mergeau până la marginile lumii să propovăduiască pe Dumnezeu, tuturor acestora ea însăși le-a fost singură întărire, și mângâiere, fiind ascultată și cercetată și împreună-lucrătoare la propovăduirea pretutindenea a dumnezeieștii Evanghelii. Și astfel a arătat o pildă de viață în luptă aspră și o petrecere desăvârșite, după minte și cuvânt.

6. Așadar pentru aceasta și moartea ei de viață purtătoare a fost mutare la viață cerească și nemuritoare. Iar pomenirea acesteia este sărbătoare plină de bucurie și lauda întregii făpturi, nu numai pentru că s-a reînnoit pomenirea minunilor Maicii Domnului, ci se adaugă la acestea și minunea comună și nouă a adunării sfinților Apostoli din toate neamurile la preasfânta ei înmormântare, și cântările



acelea de Dumnezeu insuflate și de Dumnezeu descoperite, slujirile îngerești, corurile și liturghiile îngerești și ale Apostolilor. Sfinții Apostoli au petrecut-o, au urmat-o, au conlucrat și s-au împotrivit împreună răutății, au ajutat și au fost ajutați și împreună au slujit și cântat, cu toată puterea, cu cei care pururea preamăresc trupul acela de viață începător și de Dumnezeu dăruit, tămăduirea mântuitoare a neamului nostru, lauda întregii făpturi. Sfinții Apostoli, luptând și împotrivindu-se în ascuns și stând împotriva prigonitorilor evrei, care cu brațul și cu hula se ridicau împotriva ei și a lui Dumnezeu, au preaslăvit acest trup la care însuși Domnul Savaoth și Fiul pururea Fecioarei acesteia, în chip nevăzut, au fost de față și i-au adus cinstire Maicii Domnului la obștescul sfârșit. Și a primit în dumnezeieștile mâini și Duhul cel purtător de Dumnezeu al Maicii lui Dumnezeu, prin Care și cu Care trupul însoțindu-se spre viațuire veșnică, s-a mutat la sălașul cel ceresc, precum se cuvenea și era potrivit cu aceasta de la început și până acum.

7. Căci au fost mulți cei ce din veac au dobândit dumnezeiasca bunăvoie, slavă și putere, precum spune și David, „Iar eu am cinstit foarte pe prietenii Tăi, Dumnezeule, și foarte s-a întărit stăpânirea lor și-i voi număra pe ei și mai mult decât nisipul se vor înmulți.” (Ps. 138, 17-18). Și „mulți au dobândit bogăție și multe fete s-au dovedit harnice, dar tu le-ai întrecut pe toate.” (Pildele lui Solomon, 31:29), atât cât



a fost cu putință să spună. Căci singură stând între Dumnezeu și întreg neamul omenesc, L-a făcut pe Dumnezeu Fiul Omului, pentru ca fii ai lui Dumnezeu să-i facă pe oameni, pământul, cer și omenirea a îndumnezeit-o. Și singură între toate femeile, Maică a Domnului, a născut cu firea, mai presus de fire, pe Dumnezeu, fiind, prin nașterea ei negrăită, împărăteasă a făpturii celei din lume și celei mai presus de lume. Și astfel înălțându-i pe cei supuși ei, prin ea, și i-a făcut pe cei supuși ei ucenici cerești în loc de pământești. Iar ea însăși s-a împărtășit de cea mai bună virtute și de cea mai înaltă putere, a fost învrednicită de ungerea cea din ceruri prin Duhul Sfânt, fiind rânduită cea mai înaltă între cele înalte și împărăteasă preafericită a neamului fericiților aleși.

8. Iar acum are cerul cuvenit sălaș, fiindcă prin ea a venit Împărăția, la care s-a mutat de la pământ astăzi, și șade de-a dreapta Împăratului a toate în haină aurită și preaînfrumusețată după spusa profetului psalmist cu privire la ea. „Cu haină aurită” (Ps. 44 : 11) vei cugeta trupul acela de Dumnezeu strălucit, preaînfrumusețat de felurimi de virtuți; căci numai ea are loc în cer cu trupul cel preaslăvit de Dumnezeu, împreună cu Fiul Său. Căci nu a ținut până la sfârșit pământul și mormântul și moartea trupul cel începător al vieții și primitor de Dumnezeu, sălaș ceresc și mai desfătat decât cerul cerurilor. Căci dacă un suflet care a dobândit harul, este sălaș al lui Dumnezeu și către ceruri urcă atunci când este



dezlegat de cele de aici, precum și s-a făcut prin multe arătat și precum credem, cum oare nu va fi înălțat de la pământ la ceruri tocmai trupul care nu numai că a primit în sine pe Însuși Fiul Lui Dumnezeu cel Unul născut și mai înainte de veci, izvorul cel pururea curgător al harului, ci l-a și dat naștere? Aceea care numai de trei ani fiind, mai înainte ca Pruncul cel ceresc să se sălășluiască în ea și să îmbrace trup din ea, sălășluindu-se în Sfânta Sfintelor, fiind dăruită cu atâtea și atâtea daruri, și petrecând cu trupul mai presus de ceruri și cu adevărat mai presus de lume, va fi oare cu puțință să devină pământ, supunându-se stricăciunii morții? Și ce noimă ar putea avea aceasta pentru cineva care cugetă rațional?

9. Pentru aceasta, trupul care a născut astfel împreună se preaslăvește cu slava celui născut din ea, cuvenită lui Dumnezeu. Și va învia, după cântarea profetică, împreună cu Cel Care mai înainte a înviat a treia zi, Hristos, ca una care era „chivotul sfințirii Lui” (Ps. 131:8). Și s-a făcut înștiințare ucenicilor despre învierea ei din morți. Căci numai acoperămintele și giulgiurile de îngropăciune au rămas în mormânt și numai acestea au fost găsite în el de către cei ce veniseră să caute, precum și mai înainte s-au găsit la Fiul ei și Stăpânul nostru (Luca, 24 :12). Căci nu era de trebuință ca ea să petreacă în pământ chiar și numai pentru puțină vreme, precum Fiul și Dumnezeul ei a petrecut în mormânt timp de trei zile. Drept aceea, pe drept cuvânt a fost



ridicată din groapă la sălașul cel mai presus de ceruri de unde iarăși, ce mărgăritare strălucitoare și ce haruri dumnezeiești au luminat până la pământ, străluminând toată suflarea de pe pământ, fiind astfel preamărită, închinată și cântată de toți credincioșii.

10. Căci precum a binevoit Dumnezeu să zidească chipul a toată frumusețea și să arate asemănarea Sa atât întru oameni, cât și întru îngeri, astfel pe Maica lui Dumnezeu, în chip preafrumos, cu adevărat, a zidit-o. Căci, îmbinând împreună pe toate câte erau dezbinat a împodobit lumea, la fel a făcut-o și pe ea o lume a tuturor bunătăților, văzute și nevăzute. Sau, mai degrabă, arătând de o unime frumusețea celor omenești cu frumusețea cea mai presus de lume a celor dumnezeiești, îngerești, a împodobit întru ea amândouă lumile, „atât lumea văzută cât și cea nevăzută”, începând lucrarea de la pământ și ajungând până la cer. Mai mult, a depășit și cerul, prin cea care astăzi din mormânt s-a înălțat la ceruri, unind pe cele de jos cu cele de sus, și cuprinzând întreaga Creație cu minunile ei. Și precum, pe scurt am spus la început, că „micșoratu-l-ai pe El cu puțin față de îngeri”, faptul că a gustat moartea a făcut să crească vrednicia Maicii lui Dumnezeu față de toate celelalte zidiri, drept aceea astăzi toate îi aduc laudă și împreună îi săvârșesc slavoslovie.

11. Căci se cuvenea ca cea care a cuprins pe Cel Care pe toate le umple, însăși să covârșască



toate și să fie mai presus de toate, prin virtuțile ei și prin mărimea vredniciei ei. Așadar toate virtuțile de care au avut nevoie toți cei care din veac au fost împărtășiți cu cele mai bune pentru a se face mai buni, și toate cele dăruite de Dumnezeu, pe acelea, atât oamenii cât și îngerii, le-au avut în parte, însă Maica Domnului, primindu-le desăvârșit pe toate și numai ea toate plinindu-le și numai ea pe toate covârșindu-le cum nu se poate spune, are acum faptul acesta mai presus de toate de a fi nemuritoare după moarte. Și numai ea, singură între toți cu trupul, petrece împreună cu Fiul și cu Tatăl în ceruri și de acolo izvorăște și către cei care o cinstesc pe ea, cel mai îmbelșugat har, împărțindu-l celor care tind către ea. Maica Domnului fiind discul purtător al atâtor daruri și revarsă bogăția atâtor haruri din nemărginita ei bunătate și niciodată nu încetează să ne dăruiască nouă cele de folos și cele mai îmbelșugate haruri. Cel care privește către această mulțime și adunare a atâtor bunuri ar spune că Fecioara radiază virtutea pentru toți cei care petrec în virtute, așa cum soarele sensibil îi luminează pe cei care petrec în lumina lui. Iar dacă am aținti ochii minții noastre către Soarele care a răsărit oamenilor, mai presus de fire, din Fecioara Maria, Cel Care are toate darurile din fire, dar și mai presus de fire, precum și pe cele dobândite de ea prin har, atunci, în chip preadrept, cer ni se arată a fi Fecioara. Cu atât mai mult a dobândit belșugul tuturor bunătăților în



chip dumnezeiesc și cu atât mai plină de haruri este între cei dăruți de sub cer și cei mai presus de cer, și pe cât mai mare decât soarele este cerul, iar decât cerul, mai strălucitor este Soarele.

12. Cine poate să scrie cuvânt despre frumusețea ta cea plină de strălucire, Maica lui Dumnezeu, Fecioară, căci nu este cu putință să afle hotar cunoștința ta prin cugete sau cuvinte, fiindcă toate covârșesc și cuget și cuvânt. Este doar îngăduit să te cântăm pe tine cea care ne primești cu iubire de oameni. Căci tu ești lăcaș a toate harurile și plinirea a toată bunătatea și toată frumusețea, chip și icoană-nsuflețită a tot binele și a toată bunătatea, ca una care singură te-ai învrednicit a primi întru tine harurile Duhului Sfânt. Și avându-L sălășluit în pântecul tău în chip de negrăit pe Cel întru care se află comorile tuturor harurilor, pentru El te-ai făcut cort în chip de neînțeles. Iar acum de aici te-ai sălășluit de la moarte la nemurire. Și pe drept te-ai mutat de la pământ la cer ca să fii împreună cu El sălășluită în corturile cele supracerești. Și acolo rămânând la moștenirea ta și prin rugăciunile cele neadormite, pururea ceri milă de la El pentru toți.

13. Căci cu cât mai aproape este ea de Dumnezeu decât cei mai de aproape ai Lui? Astfel cu cât mai mare este mijlocirea de care s-a învrednicit Maica Domnului față de toți, și nu vorbesc numai de oameni, ci și de înseși toate ierarhiile îngerești. Căci despre aceste ordine de sus ale îngerilor măr-



turisește și Isaia „Și serafimii stau în cerc în jurul Lui”, (Is. 6 :2) iar despre Maica Domnului iarăși David zice: „și a statut împărăteasa de-a dreapta Ta” (Ps. 44 :11) Vedeți deosebirea de stări? De la aceasta puteți pricepe și deosebirea rânduiei de sus după vrednicie. Căci serafimii stau în jurul lui Dumnezeu, iar mai mult decât atât, lângă Însuși Acela stă Împărăteasa, cea care este preamărită și lăudată de Însuși Dumnezeu care o mărturisește puterilor Lui și zice după cele spuse în Cântarea Cântărilor: „Ce frumoasă ești, comoara mea!” „Mai strălucitoare decât lumina, mai înfloritoare decât raiul și mai împodobită decât toată făptura cea văzută și cea nevăzută” (*Cântarea Cântărilor*, 4 :1). Nu numai „aproape de Dumnezeu”, ci și la dreapta Tatălui șezând, adică la dreapta măririi unde a stat Hristos Însuși, urcându-Se la ceruri, acolo și ea a statut acum când s-a înălțat de la pământ la ceruri. Nu numai fiindcă a dorit și a fost la rându-i dorită, mai mult decât oricare dintre făpturi, prin însăși rânduiala firii, ci și fiindcă este cu adevărat tron pentru Acela. Iar unde este Împăratul acolo se află și tronul.

14. Acest tron, și Isaia l-a văzut în soborul acela heruvimic și l-a mărturisit ca fiind „înalt și măreț” (Is. 6:1), preînchipuind pe Maica lui Dumnezeu ca întrecând puterile cele cerești. Și pentru această pricină aduce și pe înseși puterile cele îngerești care neîncetat aduc slavă lui Dumnezeu și spun despre



aceasta „Binecuvântată este slava Domnului în veac din lăcașul cel sfânt al Lui.” (Ezechiel, 3 :12). Iar Iacob Patriarhul prin taine mai presus de fire văzându-L pe El „ca înfricoșat lăcașul Lui; căci nu este El, ci sălașul lui Dumnezeu și aceasta este poarta cerului” (Fac. 28 :17). David, în altă parte, care a strâns la sine mulțimea celor mântuiți, și ca niște coarde și sunete diferite, a fost nevoit să-i unească pe toți la un loc, și pe cei de alt neam, și să-i aducă la o singură credință, armonizându-i pe toți prin această pururea fecioară, ca să-i cânte cântare nouă și atotarmonioasă, „pomeni-voi numele tău întru tot neamul și neamul; pentru aceasta neamurile îți vor mărturisi ție în veac și în veacul veacului.” (Ps. 44: 20-21)

15. Vedeți că întreaga făptură mărturisește pe această Fecioara Maică și asta nu doar în vremurile trecute, ci în veacul veacului? Putem înțelege de aici că nu va înceta în veacul veacului să reverse bunătatea ei către toată făptura și nu mă refer numai la noi, ci și la ordinele cele îngerești mai presus de fire și nematerialnice. Căci și acestea cu noi laolaltă numai prin ea se împărtășesc și se unesc cu Dumnezeu prin neatinsă ființa aceleia, precum lămurit arată Isaia. Căci l-a văzut pe Serafimul acela primind cărbunele din altarul acela nu în chip nemijlocit, ci prin clește, prin care atingând buzele profetului i-au dăruit curăție: (Is. 6 :6-7) și aceasta era cleștele din acea măreață vedenie, aceeași pe care și Moise a privit-o în taina rugului aprins care arde și nu se



consumă. Cine oare nu vede că însăși Fecioara Maică este rugul acela și cleștele sau dumnezeiescul foc care nu arde pe care l-a primit Isaia, și oare nu prin aceasta este preînchipuită conceperea prin arhanghelul care-i slujea celei prin care Hristos a luat și a ridicat păcatul lumii și prin care s-a unit cu neamul omenesc, curățindu-ne pe noi prin negrăită unirea aceea. Așadar ea însăși este veriga de legătură dintre zidire și firea cea nezidită și nimeni nu are puterea de a veni la Dumnezeu dacă nu este luminat prin ea cu strălucirea dumnezeirii, ca și cu o adevărată candelă „Căci Dumnezeu este în mijlocul ei și nu se va clinti”, zice psalmistul. (Ps. 45 :5).

16. Dacă darurile sunt după măsura dragostei pentru Hristos, iar cel ce iubește pe Fiul Îl iubește prin acesta pe Însuși Tatăl ceresc și se face sălaș amândurora, care se sălășluiesc și rămân întru acesta după făgăduința cea stăpânească (Ioan, 4:21-23), cine oare Îl va iubi pe acesta mai mult decât Maica Lui? Și aceasta nu numai fiindcă este singur născut, ci și fiindcă L-a născut fără împreunare bărbătească, astfel încât dragostea ei să fie îndoită, fiindcă neîmpărțită cu nici un soț. Și iarăși, care mamă este mai mult iubită decât de Fiul cel unul născut care a ieșit numai din ea în chip negrăit la sfârșitul veacurilor precum mai înainte de veci a ieșit numai din Tatăl? Cum așadar nu se va înmulți cinstirea datorată celei care trăia după lege de la Acela care venise să împlinească legea? (Mat. 5 :17).



17. Așa precum numai prin ea a fost văzut coborându-Se la noi pe pământ și amestecându-Se cu oamenii, rămânând nevăzut tuturor mai înainte de ea, la fel și în veacul viitor nesfârșit, orice purcedere a luminii dumnezeiești și orice descoperire a dumnezeieștilor taine și orice vedere a harismelor duhovnicești vor fi tuturor cu neputință în afara ei. Deoarece aceasta primește mai întâi plinirea Celui Ce toate plinește (Efes. 1 :23 ; 4 :10) și Care vine prin toate, cuprinzând toate, împărțind după puterea fiecăruia, după asemănarea și măsura curăției fiecăruia, astfel încât tot ea este și comoara și întâiul administrator al bogățiilor dumnezeiești.

18. Căci apoi este și această rânduială veșnică în ceruri, ca prin cele mai mari și cele mai mici să ia parte la ființa cea mai presus de ființă. Iar mai mare decât toate fără de asemănare este Maica Domnului și prin ea se împăratășesc toți câți sunt părtași lui Dumnezeu și vor fi în acest locaș necuprins toți câți Îl cunosc pe Dumnezeu. Și toți câți Îl preamăresc pe Dumnezeu și pe ea o vor preamări după Dumnezeu. Căci ea este pricina celor de mai înainte de ea și călăuza celor după ea și dătătoarea celor veșnice. Ea este subiectul atâtor profeții, începutul apostolilor, sprijinul mucenicilor, temelia învățătorilor. Ea este slava celor de pe pământ, desfătarea celor cerești, podoaba a toată făptura. Ea este începutul și izvorul și rădăcina negrăitelor bunătăți. Ea este înălțimea a toată sfințenia și desăvârșirea.



19. O, Fecioară dumnezeiască și de-acum cerească, cum voi mărturisi toate câte le ai? Cum te voi preaslăvi cu laudă pe tine care ești vistierie a slavei? Și numai pomenirea ta îl sfințește pe cel aflat în nevoi, și numai cea mai mică tindere spre tine face mai strălucitoare mintea, ridicând-o către înălțimea cea dumnezeiască. Prin tine se limpezește ochiul minții; prin tine se luminează duhul nostru, la venirea Sfântului Duh. Căci te-ai făcut vistiernică și cuprindere a tot harul, dar nu ca să le ai la tine, ci pentru ca pe toate să le umpli de harul tău. Căci ești vistieria nesecată a atâtor comori pe care le păstrezi doar pentru ca să le împarți. Căci pentru ce oare ar fereca cineva o fericire ce niciodată nu se-mpuținează?

20. Revarsă cu îmbelșugare darul tău către tot poporul tău, clerului împarte mila ta și harul tău, Stăpână. Dă-ne nouă dezlegare din chinurile care ne stăpânesc. Vezi, Stăpână, că suntem covârșiți de câte și mai câte, de ale noastre proprii și de cele străine, de cele dinafară și de cele dinlăuntru. Pe toate le-ntoarce spre bine cu puterea ta, pe cei dinlăuntru și de același neam îi îmblânzește cu dragoste unii către alții, iar pe cei din afară, asemenea cu fiarele cele sălbatice care ne împresoară, după dreptate, îi depărtează. Așază în locul patimilor noastre ajutorul și vindecarea ta, împărțind trupurilor și sufletelor noastre belșugul de har cel preaîndestulător către toți. Dacă noi nu înaintăm în virtute, lucrează tu ca noi să ne facem mai în măsură și astfel



mai vrednici ca să fim mântuiți prin harul tău. Și învrednicește-ne ca să slăvim pe Cel Care pentru noi din tine a luat trup, Cuvântul cel din veac împreună cu cel fără de început al său Părinte, și cu de viață făcătorul lui Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.







## La mântuitoarea naștere a Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioarei Maria

1. Orice vreme este potrivită a pune început bun pentru petrecerea spre mântuire. Așa a grăit și marele Pavel „Iată acum vreme potrivită, iată acum ziua mântuirii.” (2 Cor. 6:2) „Să lepădăm faptele întinericului și să ne îmbrăcăm cu armele luminii. Să umblăm cuviincios ca ziua.” (Romani, 13: 12-13) Căci nu a zis că vremea potrivită pentru mântuire este o oră anume sau o zi anume, ci că, după întruparea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, orice vreme este potrivită. Căci așa cum, este vreme potrivită oamenilor pentru ostenele trupesti, atunci când pe pământ răsare soarele cel simțitor, precum și David zice: „Soarele a răsărit și va ieși omul la lucrarea lui până seara,” (Ps. 103: 23,24 extr.), la fel și când s-a arătat nouă în trup soarele dreptății, după întruparea Lui, orice vreme este potrivită pentru lucrarea celor duhovnicești, ceea ce însuși profetul o arată după ce vorbește despre stăpâneasca venire: „piatra, pe care nu au luat-o în seamă ziditorii,



aceea a ajuns în capul unghiului” și adaugă: „aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul: să ne veselim și să ne bucurăm în aceasta” (Ps. 117:22-24), însă cu privire la ziua soarelui celui sensibil, aceea este întreruptă de noapte, căci „va ieși omul la lucrul său până seara”, (Ps. 103 :23) în vreme ce neînserat și neapus este soarele dreptății, că „nu are mutare sau umbră de schimbare”, cum zice Apostolul, (Iac. 1 :17) și de aceea neîncetat este timpul potrivit pentru lucrarea duhovnicească.

2. Și dacă ar trebui să căutăm o vreme mai potrivită decât altele, așa cum este o vreme potrivită semănatului, secerișului, a creșterii și a rodirii, și oricare altă vreme pentru alte lucrări, la fel și pentru lucrarea faptei bune, căutările unui timp al începutului ar corespunde, în alt chip, cu acesta, anume cu anotimpul de toamnă, și, mai presus de toate, cu luna aceasta: care este pentru noi cea dintâi și începutul anului, întru care început au luat și cele gătite spre mântuirea noastră, ceea ce prăznuim și noi astăzi. Căci noi acum facem prima prăznuire și preacinstire a chemării și restaurării noastre celei după har întru care toate au început a se înnoi și a aduce în locul legilor celor trecătoare pe cele dăinuitoare, în locul literei, duhul, și în locul celor umbrite, adevărul cel neumbrit.

3. Căci astăzi cu adevărat o nouă lume și un rai străin s-a arătat, întru care și din care noul Adam a ridicat pe vechiul Adam, înnoind și restaurând toate,



Care nu a venit într-o înșelăciune, ci a înșelat pe înșelătorul diavol, iar celor care sunt robiți păcatului prin înșelarea acestuia, le dăruiește slobozire. Astăzi s-a gătit pe pământ neînțeleasă carte, nu grăită în chipuri și figuri, ci una care putea să-l poarte în chip de negrăit pe Însuși Cuvântul cel viu, nu cuvântul din văzduh, ci Cuvântul cel din ceruri, nesubzistând într-o stricăciune, ci mai vârtos scoțându-i din stricăciune pe cei care se apropie de El; nu cuvântul care se naște din mișcarea limbii omenești, ci Cel Care S-a născut de la Dumnezeu Tatăl din veac. Astăzi a fost văzut cortul cel însuflețit și nefăcut de mână omenească al lui Dumnezeu, și chivotul cel înțelegător și duhovnicesc al Celui Care cu adevărat este pentru noi, „pâinea lui Dumnezeu cea care coboară din cer și care dă viață lumii.” (Ioan, 6:32). Astăzi precum auzim și la psaltire „adevărul din pământ a răsărit” – chipul nemincinos al alesei nașteri de sus ca om „și dreptatea din cer a privit” (Ps. 84:12), care l-a scos pe stăpânitorul nedreptății și a smuls însăși rădăcina nedreptății -dreptatea care a fost pe nedrept osândită, dar care în chip preadrept osândește și care dezleagă puterea în rău a diavolului, și face de nimic uneltirile lui, și care s-a arătat primitoare a dumnezeieștii dreptăți. Și astfel, pe cei care sunt robi păcatului, învrednicindu-i a fi înveșniciți prin credința în El, i-a primit la ea, însă pe stăpânitorul acela rău, care a încins-o cu legăturile cele împotriva firii ale păcatului, îl va da focului veșnic și



întunericului. Astăzi mlădița cea mai dinainte vestită, odrăslită din rădăcina lui Iesei din care a răsărit floarea (Is. 11:1) cea nevestejită care nu a primit păcatul, ci chemând iarăși firea noastră care se ofilise și din această pricină a căzut din sălașul hranei celei nepieritoare, și aducându-ne înapoi la înflorire, și bucurându-ne prin ea de înflorirea cea veșnică și ridicându-ne la ceruri, ne-a deschis raiul. Toiagul prin care Marele Păstor a condus turma cea înțelegătoare la pășunile cele veșnice; toiagul în care firea noastră cea omenească s-a sprijinit, lepădând vârsta și neputincioasa bătrânețe, s-a înălțat ușoară la ceruri lăsând pământul jos celor care sunt trași la cele de jos ca unii care nu au sprijin.

4. Dar ce înseamnă „lumea cea nouă”, „raiul cel străin”, „cartea cea neînțeleasă”, „cortul și chivotul însuflețit al lui Dumnezeu”, „adevărul răsărit din pământ”, „mlădița lui Iesei cea multlăudată”? Este Cea care mai înainte de naștere și după naștere pururea Fecioară a rămas, a cărei naștere din pântecul sterp o prăznuim astăzi. Căci Ioachim și Ana căsătorii fiind și umblând fără de prihană înaintea Domnului, vrednici de dispreț au părut Israelitilor după Lege, fiindcă nu aveau copii. Și fiindcă pe atunci, încă nu era în lume nădejdea nemuririi, propășirea neamului prin urmași părea de ultimă trebuință. Însă acum, azi când s-a născut această fecioară prin a cărei naștere în feciorie ne-a fost dăruită nouă viața veșnică, nu ne mai este nouă absolut necesară



nașterea de fii. Însă Israeliților într-atât li se părea mai bună nașterea mai multor fii chiar decât însăși virtutea, iar nerodirea pruncilor un atât de mare rău, încât și acești drepti nu erau atât cinstiți pentru virtutea lor, cât erau disprețuiți pentru nenașterea de prunci. Peste măsură de întristați și fiind ținta atâtor batjocuri, dreptii Ioachim și Ana, amintindu-și de Avraam și de Sarra și de toți ceilalți câți se spune că au fost încercați cu nenașterea de fii, și după ce și-au pus în minte leacul aflat de unii ca aceștia pentru vindecarea de această întristare, au știut și ei înșiși a alerga la rugăciune către Dumnezeu. Și de o parte înțeleptul Ioachim s-a retras în pustie și acolo s-a sălășluit și cu post s-a nevoit ridicând rugăciuni la Dumnezeu ca să devină și el tată; și nu a încetat a se ruga, nici nu a plecat de acolo până ce nu a dobândit plinirea cererii. De altă parte, și într-un cuget cu el, Ana, zăvorându-se, cu inimă zdrobită strigă către Domnul: „auzi-mă, Dumnezeul părinților noștri, și mă binecuvântează precum ai binecuvântat și pe Sara, spre a fi maică. „Și a auzit Domnul rugăciunea și i-a binecuvântat pe ei și le-a dăruit lor făgăduința, care făgăduință a și fost adusă la plinire acum, și le-a dăruit lor o pruncă mai minunată decât toate minunile, pe însăși Născătoarea Ziditorului întregului univers, cea care a îndumnezeit neamul omenesc și care a făcut pământul cer, și pe fiul omului l-a făcut Dumnezeu, făcându-i pe oameni fii ai lui Dumnezeu, fiindcă dintru aceasta a luat trup, fără de



sămânță, făcându-se în chip de negrăit purtător de trup, aducându-L pe lume pe Cel Care le-a adus la ființă din neființă pe toate cele ce sunt, preschim-bându-le spre plinătatea ființei, pentru ca nu cumva să cadă din nou, îndreptându-se spre neființă.

5. Însă pentru ce a trebuit să purceadă din pân-tece sterp? Pentru ca să dezlege întristarea și să în-toarcă ocările părinților și ca să preînchipuie dez-legarea care se va săvârși prin ea de întristarea și de blestemul protopărinților neamului omenesc. Cum ar fi îndrăznit firea să privească ca obișnuit pân-tecele într-o care s-a sălășluit și din care a ieșit singura care a locuit în Sfânta Sfintelor și singura care s-a fă-cut sălaș celui ce a făcut firea? Căci precum mai înainte de ea și după ea fecioară maică și Maica Lui Dumnezeu nu s-a mai arătat pe lume, și precum înainte de ea și după ea nimeni nu a mai sălășluit în Sfânta Sfintelor, tot așa în rărunchii acelei mitre nu a mai fost văzut nici înainte, nici după, crescut vre-un făt. Fiindcă trebuia ca Maica lui Dumnezeu să fie Fecioară și aceasta să fie din neamul lui David, și la vremea rânduită pentru mântuirea noastră, căci se apropiase vremea și trebuia ca Fecioara să fie mai dinainte pregătită; iar atunci nu se aflau mai buni în virtute decât soții aceia fără copii și nici între cei din neamul lui David nu erau alții mai presus de ei în ceea ce privește virtutea și neamul. De aceea au și fost cinstiți cei fără copii mai presus de cei cu mulți copii, pentru ca din cei cu multe virtuți să fie



născută copila cea atotvirtuoasă, din cei care au trăit separat în înfrânare să se nască cea atotsfântă și să primească rod cea înțeleaptă care a ajuns prin rugăciune și nevointă să devină maica însăși a fecioriei și încă a unei feciorii care va naște cu trupul în nestrăciune pe Cel Care din feciorelnic Tată s-a născut cu dumnezeirea. O! înaripată rugăciunea aceleia! O! trecere pe care a aflat-o la Dumnezeu! Cât de fără de prihană erau acele inimi, încât să înalțe o astfel de rugăciune care să ajungă la o astfel de plinire! Era dar de trebuință să fie deschis mai dinainte drum pentru o așa de mare minune cu o minune iar firea trebuia întemeiată câte puțin prin har.

6. Iar voi! – o sfântă privesc! – Cei care ascultați cuvintele mele, turma și ogorul meu duhovnicesc întru Hristos Domnul aduceți drept dar de naștere Maicii lui Dumnezeu lucrarea virtuților și binefacerile lor. Bărbați și femei, bătrânii cu cei mai tineri, bogații și săracii, dregătorii și supușii, simplu, tot neamul și toată vârsta, vrednicia, meșteșugul și toată știința, să nu fie nimeni printre voi care să rămână sterp și fără de rod, nedoritor și neprimitor de sămânță duhovnicească. Ci să primească cu sârg sămânța cerească care este cuvântul cel mântuitor și să ducă la bun sfârșit prin El lucrarea și rodul și orice este plăcut lui Dumnezeu. Nimeni, după ce a început lucrarea faptei bune, să nu lase lucrul său nedesăvârșit, nimeni să nu-și arate credința în Hristos numai cu vorba căci „nu oricine-Mi zice Mie, Doamne, Doamne, va



intra în Împărăția cerurilor, ci cel care face voia Tatălui Meu Cel din ceruri”, (Mat. 7:21) și „Nimeni care pune mâna pe plug și se uită îndărăt, nu este potrivit pentru Împărăția cerurilor” (Luca, 9:62)

7. Fecioarele care au făgăduit viață singuratică și cele câte lucrând toată fapta bună au ajuns de la căsătorie la o viață de obște feciorelnică, și pe scurt, toți câți ați fost aleși ca, din sete de pocăință, să petreceți împreună, trăiți întru toate după Dumnezeu de dragul Fecioarei care pentru noi s-a născut astăzi, ca să-L nască cu trupul în feciorie, sub veac, pe Cel Care s-a născut din Feciorelnic Tată mai înainte de tot veacul; să trăiască de dragul ei și al Celui întrupat dintr-însa, singur Dumnezeu și numai către El să privească, și numai pe El să și-L facă hrană potrivită, să se bucure de nădejde, să rabde în necaz, să se supună celor mai dinainte rânduite, să-și slujească unul altuia, să se străduiască pentru păzirea păcii între voi, prin atenție grijă, luare aminte, prin rugăciune, prin străpungerea inimii, să petreacă neîncetat în psalmi, slavoslovii și în cântări duhovnicești (Rom. 12:12. Evr. 13:17. Ef. 5:19) fiind sfinți și feciorelnici și cu trupul și cu sufletul, cu toate simțirile și cu cugetul, arătându-se feciorelnici și duhovnicești și cu cugetul și petrecerea. Astfel, după cuvântul psalmilor veți urma Maicii Domnului și veți fi purtați în apropierea ei și veți intra în corabia cea nezidită de mână omenească a Împărăției cerurilor



și în camera de nuntă cea nestricăcioasă mai presus de lume/supralumească și veșnică.

8. Iar voi cei căsătoriți, nu vă dăruți cu totul lumii acesteia, căci lumea aceasta nouă și cu adevărat mai presus de lume, care este Maica Domnului, pentru voi s-a zidit, arătați-i astăzi roada căsnicieii. Iar voi care ați atins vârsta bătrâneții faceți dovada unei minți bătrânești și nu copilăriți cu mintea prin cugete, gânduri și fapte, cugetând trupește și petrecând după cele ale trupului. Voi, tineri, arătați osârdie față de bătrâni și pe aceștia cinstiți-i și credeți lor și nu uitați ce înseamnă prețuirea bătrâneții și cum tinerețea nu întrece pe un bătrân cuvios. Iar dacă nu o știați, întrebați-l pe Solomon cel înțelept: „Înțelepciunea este la om adevărata căruntețe și vârsta bătrâneților înseamnă o viață neîntinată” (Înțelepciunea lui Solomon, 4:9) Iar toți cei câți ați dobândit mai cu osârdie pe acestea pământești și nestatornice și care se schimbă dintr-o stare în alta, prin împărțirea lor lucrați pentru voi înșivă la «dobândirea» vieții veșnice, căci „viața cuiva nu este din prisosul avuțiilor sale”. (Luca 12 :15) Toți câți sunteți în nevoi, să fiți în lipsurile voastre cu răbdare și prin mulțumire către Dumnezeu să vă îmbogățiți, pentru ca să fiți numărați împreună cu săracii aceia pe care i-a fericit El și să deveniți moștenitori împreună cu El ai Împărăției cerurilor. (Iacob, 1 :9; Mat. 5 :3 ; Luca 6 :20). Conducătorii „Judecați cu dreaptă judecată (LXX)” / „Faceți dreptate adevărată” (Zaharia,



7:9) și nu vă folosiți de putere împotriva celor de sub mâna voastră, căci acest lucru nu este drept, ci arătați o părintească autoritate față de ei, având în minte că sunteți de același neam și de o slujire cu ei. Nici să nu vă pară nedemn de voi supunerea față de Biserică și învățătura ei. Căci acestea sunt tăria celor ce au voia plecată spre bine. Iar supușilor le este de folos să se încreadă numai conducătorilor dar în măsura în care aceasta nu îi desparte pe ei de la nădejdea cea făgăduită nouă a Împărăției cerurilor.

9. Aduceți mai curând toți Fecioarei pe care o prăznuim astăzi, drept cel mai dorit și mai potrivit dar sfințirea voastră și curăția trupului prin înfrânare și stăruitoare rugăciune. Vedeți cu toții cum înfrânarea, și postul, și rugăciunea cu străpungere de inimă se împreună ca să-i arate pe sfinții părinți Ioachim și Ana vase dumnezeiești, vase mai presus de oricare alegere, încât nu doar le-a dăruit să poarte nume dumnezeiesc precum mai apoi a arătat sfântul Pavel (Fapte, 9:15), ci pe Însuși Acela al cărui „nume este minunat” (Ps. 8:1). Așadar dacă și noi rămânem cu stăruință în celelalte virtuți și în rugăciuni, dacă ne vom așeza cu conștiință în arca lui Dumnezeu, vom afla în acestea adăpostită, ca o comoară încăpându-L, curăția inimii care Îl sălășluiește și-L descoperă nouă pe Dumnezeu. Căci pe aceasta, «curăția inimii» așezarea cea din suflet către Dumnezeu și Isaia o numește duh mântuitor



„sălășluit” în pântece zicând către El: „de frica Ta, Doamne, zămislit-am, avut-am dureri ca ale celei ce naște și am născut duhul mântuirii Tale pe care l-am crescut pe pământ” (Is. 26 :18) Vedeți cum suflete sterpe și nenăscătoare dau naștere unor prunci buni? Însă la cele grăite, profetul, zicând nu vom cădea, adaugă ci „vor cădea cei ce locuiesc pe pământ” adică, cei care se tăvălesc în patimi și gânduri pământești.

10. Dacă așadar și noi voim, fraților, ca nu pe pământ, ci în cer să locuim, nici să cădem pe pământ și cele pământești să ne tragă la păcat, ci pentru ca să tindem neîncetat la dumnezeiasca înălțime, să ne temem de Dumnezeu, să lepădăm de la noi răutățile, să ne întoarcem prin faptele cele bune către El, să ne sârguim, prin înfrânare și rugăciune, să dezrădăcinăm răutățile răsărite în noi înșine și să ne schimbăm gândurile noastre rele în gânduri bune și duhul propriei mântuiri în dureri să-l zămislim, după spusa proorocului, și să-l naștem, având ajutor, prin pomenire pe cea dăruită nouă astăzi, prin rugăciunile și petrecerea cea bineplăcută lui Dumnezeu, a bunilor părinți Ioachim și Ana, pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Ceea ce a schimbat întristarea celor ce au născut-o și care, dezlegând blestemul protopărinților, a pus capăt durerilor nașterii Maicei începătoare a neamului omenesc, născându-L fără dureri și în feciorie pe Hristos.



11. Căruia se cuvine toată slava cinstea și închinăciunea împreună cu cel fără de început al Său Părinte și cu Preasfântul și Bunul și de viață făcătorul Lui Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.



Predică la Intrarea în Sfânta Sfintelor  
a Preasfintei Stăpânei noastre,  
Născătoarea de Dumnezeu

1. Dacă pomul cel bun după roadă se cunoaște, iar pomul cel bun și poame bune face, (Mat. 7:16; Luca 6:44) Maica a toată bunătatea, Născătoarea Binelui celui veșnic, cum nu va covârși prin bunătate și frumusețe tot binele, atât cel din lume cât și cel mai presus de lume? Căci puterea care a preaînfrumusețat toate, veșnica și fără de schimbare icoană a bunătății, Cuvântul cel mai presus de toată bunătatea și mai presus de ființă, mai dinainte de veci, fiul Tatălui Celui Preaînalt, fiindu-i voia să-și asume chipul nostru din negrăită iubirea Lui de oameni și din milă față de noi, ca să cheme firea noastră din adâncurile iadului în care a fost trasă și să o înnoiască fiindcă îmbătrânise și să o ridice la înălțimea cea supracerească a Împărăției și Dumnezeirii Sale, fiind unit cu ea după ipostas, a trebuit să-și asume trupul, trup nou dar în același timp și asemenea cu al nostru. Pentru ca să ne înnoiască pe noi dintr-ale noastre, printr-o zămislire și naștere după chipul nașterii noastre, și mai apoi, după naștere, prin



hrănirea și purtarea în brațe, făcându-se întru toate ca noi pentru noi, a aflat roabă potrivită întru toate și călăuză neîntinată cu firea, tocmai pe această Pururea Fecioară pe care și noi o cântăm astăzi, a cărei intrare de neînțeles în Sfânta Sfintelor o prăznuim acum. Pe aceasta a rânduit-o mai dinainte Dumnezeu cel mai înainte de veci spre mântuirea și chemarea neamului nostru omenesc și a ales-o între toate cele din veac, nu doar dintre mai multe, ci dintre cele minunate din toate veacurile și renumite pentru evlavia lor și priceperea și pentru folosul tuturor precum și iubirea de Dumnezeu, pentru purtarea atât în vorbe cât și în fapte.

2. Căci șarpele cel înțelegător și începător al răutății s-a ridicat la început împotriva noastră și ne-a tras pe noi în străfundurile iadului. Și multe sunt cele prin care s-a ridicat împotriva noastră și prin care a robit firea noastră: uciderea, pizma și ura, nedreptatea și viclenia, uneltiri și comploturi și pentru acestea și altele ca acestea, are de la sine însuși o putere aducătoare de moarte, el însuși de la sine însuși născând-o pe aceasta, ca unul care cel dintâi s-a despărțit de viața cea adevărată. Căci la început l-a pizmut pe Adam văzându-l pe acesta petrecând în locașul bucuriei celei neprihănite și străluminat de slava dumnezeiască și înălțat de pe pământ la cer, în vreme ce el însuși a fost aruncat cu dreptate. Atunci l-a pizmut cu o furie și mai întăritată, încât a voit și la moarte să îl aducă. Întrucât era pizmaș, șarpele



cel înșelător și cu adevărat urător de oameni nu numai urătorul Binelui a fost, ci și născătorul uciderii s-a făcut pe care ne-a adus-o nouă, legându-ne prin ea cu vicleșug. Căci a tras prin tirania lui, în cel mai înalt punct și în chip nedrept, spre batjocură, pe cel zidit de Dumnezeu după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, dar, fiindcă nu a îndrăznit să-l împresoare pe față, s-a folosit de vicleșug și de răutate și prin șarpele cel sensibil, s-a apropiat, ca și când i-ar da un sfat bun și prietenesc, înfricoșatul și cu adevărat potrivnicul și răuvoitorul șarpe, ca să-i ia locul, făcându-l să uite porunca dumnezeiască și prin sfatul cel potrivnic lui Dumnezeu, să verse în om ca un venin puterea lui aducătoare de moarte.

3. Așadar, dacă Adam s-ar fi ținut strâns de dumnezeiasca poruncă și s-ar fi scuturat pe dată de sfatul cel rău și potrivnic, atunci s-ar fi arătat biruitor asupra vrăjmașului și ar fi rămas mai presus de batjocura cea aducătoare de moarte, rușinând după putere pe cel care îl lovea în chip pizmaș și viclean. Apoi de bună voie acela, făcându-i loc, cum n-ar fi trebuit niciodată, a fost slăbănogit și s-a făcut nefolositor și rădăcina neamului nostru a odrăslit în chip corespunzător vlăstarele noastre muritoare. Deși trebuia pururea ca noi, să luăm viața și viața cea înveșnicită și fără durere, s-ar fi convenit să dăm de o parte batjocura și să chemăm izbânda și să aruncăm de la noi veninul cel aducător de moarte din suflet și din trup deîndată. Era așadar de



trebuință neamului nostru o rădăcină nouă, adică un nou Adam, nu numai fără de păcat, dar și cu neputință de abătut și întru totul nebiruit, care să poată ierta și păcatele și care să-i facă fără de prihană pe cei vinovați, și nu numai fiind viu, ci și de viață făcător, pentru ca celor ce s-au lipit de El și care vin la El după neamul lor, să le dea în schimb viață și dezlegare de păcate, înviindu-i nu numai pe cei care au urmat după El, ci dăruind viață și celor care au murit înainte de El.

4. Pentru aceasta, sfântul Apostol Pavel, marea trâmbiță a Duhului, strigă zicând: „Făcutu-s-a omul cel dintâi Adam cu suflet viu, iar Adam cel de pe urmă cu duh dătător de viață” (I Cor. 15:45) Dar fără de păcat și dătător de viață care să poată ierta păcatele, nimeni nu este afară numai de Dumnezeu. Așa încât era necesar ca nu numai om, ci și Dumnezeu să fie noul Adam, mai mult chiar, să fie însăși viața, și înțelepciunea, și dreptatea, și iubirea, și mila, și orice alt bine, fiindcă întru milă, întru înțelepciune și dreptate urma să lucreze din nou înnoirea vechiului Adam și învierea, de ale căror contrarii folosindu-se șarpele cel înțelegător și începător al răutății a pus la cale izgonirea noastră și moartea.

5. Așadar, precum cel ce de la început a fost ucigaș de oameni, fiind stârnit cu pizmă și ură împotriva noastră, la fel și Începătorul vieții a fost mișcat, prin nemăsurata iubire de oameni, spre noi. Căci dorind, în chip drept, mântuirea propriei făpturi, ceea ce



însemna să o rezidească și să o mântuiască așa cum și începătorul răutății acela a râvnit în chip nedrept pierderea zidirii lui Dumnezeu care era robită de el, și care zăcea sub tirania lui. Dar precum acesta, prin nedreptate și vicleșug și înșelare, prin șiretenie a lucrat biruința lui și căderea omului, la fel Izbăvitorul, prin dreptate, prin adevăr a lucrat micșorarea până în sfârșit a începătorului răutății și înnoirea propriei Lui făpturi. Dar despre înțelepciunea cu privire la această economie dumnezeiască nu este momentul să vorbim acum.

6. Căci ținea mai cu seamă de dreptate faptul de a ridica firea aceasta robită și înjosită și de a aduce și izbăvi izbânda din robie. Pentru aceasta a binevoit Dumnezeu să ia de la noi firea noastră prin această neînțeleasă unire după ipostas. Or, a uni în chip preaînalt acea curăție mai presus de cuget cu firea noastră cea întinată era din rândul celor cu neputință. Căci numai un singur lucru era cu neputință lui Dumnezeu: să se unească pe Sine cu ceea ce era necurat; era nevoie deci, ca mai înainte să fie curățită firea noastră pentru unire. Pentru aceasta a și fost nevoie de o fecioară cu desăvârșire neîntinată și, în chip necesar, fără de prihană pentru zămislirea și nașterea celui iubit și dătătorului curăției, care a fost mai dinainte vestită, desăvârșită și descoperită. Și taina acesteia s-a lucrat prin multe fapte, neînțelese la vremea lor, dar toate s-au redus la una.



7. Pentru aceasta și noi azi prăznuim pe cele care s-au săvârșit atunci ca început pentru aceasta, de vreme ce din săvârșirea aceloră sunt cunoscute mai bine cele care au dus la săvârșirea unei atât de mari minuni. Căci Cuvântul și Fiul lui Dumnezeu împreună fără de început și împreună veșnic cu Tatăl cel Preaînalt, fiind de la Dumnezeu, Dumnezeu și fiind El Însuși Dumnezeu, fiu al omului se face, al acestei Pururea Fecioare. „Iisus Hristos, ieri și azi și în veci este același”, (Evr. 13:8) necuprins cu firea neprihănit cu omenitatea „care singur este, precum mai dinainte a mărturisit Isaia, care păcat nu a făcut, nici nu s-a aflat în gura lui vicleșug” (Is. 53:9) dar nu numai aceasta, ci și singurul care nu a fost zămislit în fărădelegi, nici nu s-a născut în păcate, precum David mărturisește în Psalmi despre sine și despre orice om (Ps. 50:6) ca Unul Care, și după aplecarea voii, este desăvârșit curat și neîntinat, neavând nicidecum nevoie de a fi curățit de ceva, fiind curat prin Sine Însuși, pentru ca astfel pentru noi venind la noi cu dreptate și totodată în chip preaînțelept să primească patima, moartea și învierea. Căci impulsul către nașterea cea după trup fiind un act involuntar și de neconceput pentru legea minții, deși de către unii este supus prin constrângere și deși există și unii care sunt devotați nașterii de prunci în chip înțelept, totuși de la bun început aceasta poartă semnele osândei, fiind stricăciune care spre stricăciune pururea naște, fiindcă nu a păzit cinstea cea dintâi pe care